

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi

The Journal of International Social Research

Cilt: 9 Sayı: 42 Volume: 9 Issue: 42

Şubat 2016 February 2016

www.sosyalarastirmalar.com Issn: 1307-9581

ÖĞRENCİLERİN ÜNİVERSİTE TERCİHLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER: ORTACA ÖRNEĞİ* FACTORS AFFECTING THE CHOICE OF UNIVERSITY STUDENTS: EXAMPLES OF ORTACA

Arzu GÜRDOĞAN**

Öz

Eğitim kuruluşları da, diğer hizmet işletmeleri gibi öğrenci istek ve ihtiyaçlarına önem vermek ihtiyacı hissetmektedir. Özellikle mesleki eğitim hizmeti ele alındığında, eğitim hizmetlerinin belirleyici özellikleri ve hizmet kalitesi konularının öğrenci memnuniyeti kapsamında önem kazandığı düşünülmektedir.

Araştırma, öğrencilerin üniversite seçimlerini bilinçli olarak yapıp yapmadıklarını tespit etmek ve üniversite tercihlerini etkileyen faktörlerin ne olduğunu ortaya koymak açısından önem taşımaktadır. Bu bilgiler ışığında gerçekleştirilen araştırmada, meslek yüksekokulu öğrencilerinin üniversiteyi seçerken hangi faktörlerin etkili olduğunu ölçebilmek için sorular oluşturulmuştur. Söz konusu ölçekten anlamlı ve yararlı birtakım sonuçlar çıkarabilmek ve eğitim literatürüne katkı sağlayabilmek amacıyla, öncelikle ölçeğin güvenilirlik boyutları dikkate alınmış, ifadeler aritmetik ortalama, frekans analizi ve standart sapma açısından incelenmiştir. Öğrencilerin cinsiyet ve program grup ortalamaları ile memnuniyet boyutları arasında, anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespit edilebilmesi amacıyla t-testi ve varyans analizi uygulanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Eğitim, Hizmet Kalitesi, Öğrenciler.

Abstract

Educational institutions are feeling the need to give importance to the students needs and desires as other service businesses. Especially when taken vocational training services, training services within the scope of the defining features of student satisfaction and service quality issues are thought to be important.

The research university students to determine whether they are important in terms of choices consciously and reveals what the factors affecting university preferred. The information on research carried out in the light of questions to measure student vocational schools that are effective factor in choosing which university was established. To bring meaningful and useful conclusions from the aforementioned scale, and in order to contribute to the educational literature, primarily taken into account the size of the scale reliability, phrases mean, frequency analysis and analyzed in terms of standard deviation. Satisfaction among students by gender and program group size averages, independent t-test and analysis of variance was applied in order to be determined whether a significant relationship.

Keywords: Vocational Training, Quality of Service, Students.

1. GİRİŞ

Pek çok ülkede piyasanın ihtiyaçları doğrultusunda işgücünün eğitim ve vasıf seviyesinin artırılması ve yenilenmesi amacıyla devlet; sendikalar, şirketler ve ilgili -özel ve kamuya ait- tüm kuruluşlar ve üniversitelerle işbirliği yapmaktadır (Zaim, 2006: 602). Avrupa Konseyi 'ne göre (2007) yükseköğretimin; sürdürülebilir istihdam için hazırlama, demokratik toplumda aktif bireyler olarak hayata hazırlama, kişisel gelişme ve öğrenme-öğretme ve araştırma yoluyla geniş ve ileri bilgi tabanını koruma ve geliştirme adı altında dört amacı bulunmaktadır. Bireye, profesyonel kimliğin kazandırılması her meslek grubunda önem arz etmektedir. Bu kimlik kazandırma süreci öğrencilikte başlar. Bu nedenle eğitim sistemi profesyonel kimliğin gelişimini sağlamada önemli ve etkili bir rol oynamaktadır (Tunç, Akansel ve Özdemir, 2010: 25). Üniversite eğitimi, doğası gereği bireysel tercihlerin önem taşıdığı, kendi kendine öğrenme ve bireysel araştırma yapma gibi öğrenen özelliklerin baskın olduğu bir süreçtir (Coşkun Diker ve Demirel, 2012: 111).

Genel olarak düşünüldüğünde, eğitim isteminin iki temel boyutu vardır. Bunlardan birincisi olan bireysel eğitim istemi; belli eğitim ve öğretim programlarına katılmak için, farklı dönem ve aşamalarda çocuk, genç ve yetişkinlerin bir dizi kararlarının sonucunda oluşur. İkincisi olan toplumsal eğitim istemi ise bireysel eğitim istemlerinin toplamıdır. Toplumsal eğitim istemi, onu etkilediği kabul edilen değişkenlerden yararlanarak tahmin edilir. Eğitimin belirli bir tür ve düzeyi için toplumsal istem, ülkedeki nüfus eğilimlerinden yola çıkarak çağ nüfusunun tahmin edilmesi, bu tür ve düzey eğitimin bireysel istemini

* Bu çalışmanın sonuçları VII. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde bildiri olarak sunulmuştur.

** Yrd. Doç. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Ortaca Meslek Yüksekokulu, Seyahat-Turizm ve Eğlence Hizmetleri Bölümü, MUĞLA

etkileyen etkenlerin belirlenmesi ve bunlardaki değişme eğilimlerinin saptanması, öğrenci akışının belirlenmesi yoluyla tahmin edilir (Yolcu, 2011: 457).

Öğrencilere verilen kariyer eğitimi ve danışmanlık hizmetleri daha çok lise düzeyinde ve üniversite sınavlarıyla ilişkili olarak değerlendirilmektedir. Bireyin yaşamının en önemli kararlarından biri olan kariyer seçimi konusunun ilköğretimden itibaren değerlendirilmesi gerekliliğine ilişkin görüşler sınırlı düzeyde iken yakın zamanda artık daha da yaygınlaştığını görmek sevindirici bir gelişmedir (Yaylacı Özdemir, 2007: 120).

Arslan'ın 2002'de yaptığı çalışma sonucunda öğrencilerin mesleki tercihlerin oluşumunda kâr elde etme isteğinin birinci derecede, bağımsız çalışma isteğinin ise ikinci derecede önceliği aldığı ortaya çıkmıştır (Özden, Temurlenk ve Başar, 2008: 8).

Kişilerin meslek seçimi sosyo-demografik özellikler, iş avantajları, yetenek ve ilgi gibi çeşitli faktörlerden etkilenebilmektedir. Meslek seçiminde aile, arkadaşlar, öğretmenler gibi aktörler de etkili olabilmektedir. İdeal meslek seçimi için özellikle iş sahalarının analizi, ilgili sektörün avantaj ve dezavantajları hakkında bilgi sahibi olma, sektörde çalışanların mesleki deneyimlerini öğrenme ve mesleğin kişiye uygunluğunu tespit etme gibi unsurların dikkate alınması ve kariyer planlaması yapılması gerekmektedir. Buna rağmen, kişilerin bilinçsizce meslek seçimi yaptığı da görülmektedir (Çelik ve Üzmez, 2014: 95).

Öğrenciler açısından motive edici faktörlerin ve liderlik tercihlerinin; güç ve yetki sahibi olmak, barışçıl bir iş ortamı, kariyer ilerlemesi için sunulan fırsatlar ve ücretin en fazla motive edici faktörler olduğu; yakın denetim ve yönlendirme, üstler tarafından övülme, performans üzerine geri bildirim ve ait olma hissini en az motive edici faktörler olduğu belirlenmiştir (Dikili, 2012: 481).

Bu alanda yapılmış olan bazı çalışma sonuçlarına bakıldığında özet olarak şunlar söylenebilir: Öğrenciler, üniversite öğrenimi görme nedeni olarak en fazla "kendini geliştirme ve çağdaş bir insan olma" ve "meslek sahibi olma ve daha yüksek gelir elde etme" seçeneklerini belirtmişler, bu konudaki öğrenci yanıtları arasında, yaş, cinsiyet, lisans programı ve üniversitelere göre farklılık bulunmamıştır (Yolcu, 2011: 457). Üniversitelerin tercih edilmesinde; mezuniyet sonrası iş bulabilme oranı, mezuniyet başarı derecesi, üniversitenin ilgili bölümünün öğrenim ücreti, üniversitenin bulunduğu şehirdeki hayat pahalılığı, coğrafi konumu ve sosyal yaşam kalitesi faktörleri etkili olmaktadır (Amca, 2011: 2). Koç (1994)'un araştırmasında aile isteği, ekonomik durum, sosyal statü elde etme isteği, işe giriş olanakları ve arkadaş grubunun meslek seçiminde başlıca etmenler olduğu belirlenmiştir. Kurnaz'ın (1996) yaptığı çalışmada ise açık yüksek öğretime devamda, açık öğretimin çalışma ve öğrenim yaşamını birlikte sürdürme olanağı vermesini, kademe ve derece ilerlemesi fırsatı yaratmasını, istenilen başka bir işe geçiş yapabileme fırsatı vermesini, örgütsel sıra dizinde bir üst konuma geçilebilmesini ve böylece daha yüksek ücret alınabilmesini en önemli nedenler olarak görmektedir.

Albert (2000), özellikle annenin eğitiminin, babanın eğitiminden çok daha önemli olduğunu; iş gücü piyasasının, yükseköğretime istem üzerinde etkisi olduğunu; Nielsen (2001), öğrencilerin okul kayıtlarını, aile gelirinin, eğitim masraflarının ve okulların kalitesinin de etkilediği sonuçlarına ulaşmıştır (Yolcu, 2011: 457). Aynı şekilde, Yelken (2008), orta öğretim son sınıf öğrencilerinin üniversite tercihlerini etkileyen faktörleri incelediği çalışmasında; öğrencilerin mesleki tercihlerinin, onların okul türüne, anne babalarının mesleklerine ve öğrenim durumlarına, ailelerinin aylık ortalama gelirlerine göre farklılık göstermekte olduğunu bulmuştur (Pekkaya ve Çolak, 2013: 801).

Üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenleri sıralamasına bakıldığında ilk sırayı bireysel ve sistemik etmenlerin aldığı, bunu sosyal etmenlerin izlediği ve en sonda da şans etmeninin yer aldığı görülmektedir. Öğrencilerinin genel olarak okudukları üniversite ve bölümden memnun oldukları ve öğrencilerin bölüm seçme nedenlerinin farklılaştığı ortaya çıkmıştır (Owen Korkut vd., 2012: 137).

Başka bir çalışmada, üniversiteye yerleşme sisteminden kaynaklanan sorun olarak, birçok öğrenci puanı ancak bu bölüme yettiği veya hedeflerine ulaşamadıkları için mecburen o bölümü tercih ettiklerini belirtmiştir. Mesleki bir alan tercihinin bu tarz bir zaruret şeklinde belirtilmiş olması eğitim sistemi açısından düşündürücüdür. Esasen çaresizce istemediği bir bölümü okuyup, mecburen o bölümün ilgili mezunu olduğu işini yapacak olan öğrencinin, meslek ile ilgili becerilere ne kadar sahip olacağı soru işaretidir (Ateş ve Kılınç, 2013: 61).

Dinç'in 2008 yılında yaptığı çalışmaya göre öğrencilerin meslek seçimini yaparken etkili olan faktörlerin öncelikle kariyer beklentisi, yüksek kazanç ve sorumluluk beklentisi, sosyal statü beklentisi, mesleki bilgi ve beceri, mesleki tecrübe, aile çevresi ve eğitim çevresi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Dinç, 2008: 101).

Turizm çalışanını çoğu zaman kendi yaşadığı veya tanıdığı çevrenin dışına çıkmak durumunda bırakan çalışma bölgesi seçimi, çalışanın kariyer geliştirme tercihleri ile ilgilidir. Bu seçim kariyer geliştirme sürecinin ilk adımlarından birisidir. Kariyer geliştirme, bireylerin kariyer hedeflerini belirlemesi, deneyimlerini bu hedeflere göre oluşturması ve bu süreçleri yönetmesi anlamına gelmektedir. Kariyer

geliştirme süreci iş/çalışma değerleri, kültürel değerler, etnik köken, cinsiyet, meslekle ilgili bilgi, kişinin kendi yetenekleri hakkındaki düşüncesi ve tahminleri gibi kişisel etkenlerden etkilenmektedir. İşletme ve iş çevresi ile ilgili birçok etken de kariyere etkileri kapsamında değerlendirilmektedir (Türkay ve Tüzemen, 2009: 216). Yılmaz vd. (2012)'nin önlisans öğrencileri üzerinde yaptığı anket çalışmasında da, öğrencilerin demografik özelliklerinin meslek seçiminde ayırt edici bir faktör olduğu sonucuna varılmıştır (Pekkaya ve Çolak, 2013: 801). Bireyin yaşadığı yerin bölgesel faktörlerinin de yükseköğretime olan talebi etkilediği görülmektedir. Bireyin şehir merkezinde ya da kasabada yaşıyor olması onun eğitimle ilgili beklenti ve tutumlarının da farklılaşmasına sebep olmaktadır (Sarpkaya, 2010: 485).

Kepir ve Owen Korkut'un yaptığı çalışmada; üniversite adaylarının meslek seçimine ilişkin akılcı olmayan inançlar ile mesleki olgunluk arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Buna ek olarak meslek seçimine ilişkin akılcı olmayan inançlar ile umut düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Diğer yandan, mesleki olgunluk ve umut düzeyleri farklı olan üniversite adaylarının meslek seçimine ilişkin akılcı olmayan inançları cinsiyet, okul türü ve eğitim durumu değişkenlerine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Kepir ve Owen Korkut, 2011).

Akar'ın yaptığı çalışma sonucunda öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen en önemli faktörlerin akademik saygınlık, üniversitenin konumu ve bilgi kaynakları olduğu belirlenmiş, bu noktada üniversitelerdeki karar vericilerin öğretim elemanlarıyla öğrencilerin daha fazla etkileşim içinde oldukları, öğretim faaliyetlerinin kalitesinin artırılması ve sürdürülmesi yönündeki önlemleri almaları akademik saygınlık açısından önemli görülmüştür (Akar, 2012: 114).

Birey; yetenek, ilgi ve istekleri doğrultusunda meslek olarak seçtiği alanda başarılı, verimli ve mutlu olur. Bireysel özelliklerini göz önünde tutmadan rastgele seçim yaptığında başarısız, verimsiz ve mutsuz olur. Bu nedenle birey, meslek seçerken kendi özellikleri ile seçeceği mesleğin nitelikleri arasında uyum olmasına dikkat etmelidir (Sarıkaya ve Khorshud, 2009: 394). Literatür incelendiğinde, öğrencilerin çoğunun ilköğretimi bitirdikten sonra meslek seçimini bazen parasal, bazen ailevi ve bazen de puan yeterliliği gibi nedenlerden dolayı tesadüflere bıraktığı görülmektedir (Kavurmacı ve Küçüköğlü, 2014: 2). Pekkaya'nın (2015) yaptığı çalışmada da Türk öğrencilerin gelecekte alternatif olarak kariyerlerinde denetçi, mali müşavir, akademisyen ve kamu görevlisi olma eğilimlerinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Pekkaya, 2015: 252).

Alan seçiminde farklı kriterlere dikkat edilmesinin gerekliliği, özellikle yükseköğretim program tercihlerini, akademik başarıyı ve beraberinde meslek seçimlerini gerçekçi bir şekilde değerlendirmeye yol açacaktır. Çünkü meslek seçeneklerinin artması ve buna bağlı olarak meslekte uzmanlaşmanın artması, mesleğe hazırlanmanın uzun süreli bir eğitimi gerektirmesi seçme işleminin önemini bir kat daha arttırmaktadır. Meslek, bireyin yeteneklerini geliştirme ve gerçekleştirme yoludur. Bireyin kişilik özelliklerini, ideallerini, hayat görüşünü ve değerlerini belirler. Akademik başarıyı beraberinde getirecek olan mesleğe temel teşkil eden yükseköğretim programını belirlerken belirtilen bu nedenlerden dolayı farklı kriterleri bireyin bilmesi gerekmektedir. Adayların gelecekteki yaşam tarzını belirlemede dönüm noktası olan mesleki tercihini yaparken doğru ve isabetli karar verebilmesi için bazı bireysel özelliklerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bunlar; genel ve özel yetenekler, mesleki ilgiler, kişilik özellikleri ve okul başarısıdır. Özellikle yetenek, meslekteki başarıyı etkileyen etmenlerden en önemlisidir. Bireyin hangi eğitim programında başarılı olabileceğini gösterir. Seçilen alan ya da mesleğin en az yetenek düzeyine sahip olmayan bireyin başarılı olma olasılığı çok düşüktür. Bunun yanında sahip olunan yeteneklerin, kapasitenin altında bir yetenek düzeyi gerektiren mesleğe yönelen bireyin meslekte doyum sağlaması da mümkün olmayacaktır (Savran, Sert ve Uzun, 1999: 275).

Turizm sektörünün nitelikli personel gereksinimi devam ederken diğer taraftan söz konusu okullardan mezun olan öğrencilerin, önemli bir kısmı kariyer tercihlerini turizm dışındaki sektörlerden yana kullanmaktadır. Turizm eğitimi alan öğrencilerin sektördeki çalışma şartlarını değerlendirmeleri ve sektörde kariyer yapmaya bakış açıları, ileriki yıllardaki istihdam tercihlerinin önemli bir göstergesi olabilir. Ayrıca ön lisans ve lisans seviyesinde turizm eğitimi alan öğrencilerin yarıdan fazlası üniversite sınav tercihlerinde turizmi ilk yedi tercih içerisine yazmışlardır (Duman, Tepeci ve Unur, 2006: 52).

2. ARAŞTIRMA BULGULARI

Çalışmanın bu kısmında araştırma verilerinin "SPSS 21 for Windows" Paket Programından yararlanılarak yapılan analizler ve bunların yorum ve değerlendirmeleri yer almaktadır.

2.1. Çalışmanın Amacı ve Önemi

Çalışma, üniversiteyi yeni kazanan öğrencilerin üniversite tercihlerini yaparken bilinçli olarak bir araştırma yapıp yapmadıklarını ve bu tercihlerini etkileyen faktörlerin neler olduğunu ortaya koymayı amaçlamaktadır. Ayrıca, öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen faktörlerin ne/neler olduğunun ortaya konulması ve öğrencilerin üniversiteye bakış açılarının belirlenmesi açısından önem taşımaktadır.

2.2. Veri Toplama ve Analiz Yöntemi

Çalışmanın evrenini, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Ortaca Meslek Yüksekokulu birinci sınıf öğrencileri (yeni kayıt) oluşturmaktadır. Öğrenci işlerinden elde edilen verilere göre yeni kayıt yaptıran öğrenci sayısı 320'dir. Yapılan anket soruşturması sonucunda istatistiksel olarak değerlendirme kapsamına 219 tanesi alınmıştır. Örneklemenin evrenin yaklaşık %69'una (%68,44) ulaştığı görülmektedir.

Çalışmada, nicel veri toplama yöntemlerinden anket kullanılmıştır. Öğrencilere sorulan sorular "Memnuniyet Ölçeği" adı altında üniversitenin uzman birimi tarafından geliştirilmiş ve daha önce birçok çalışmada test edilmiştir. Alfa değerinin işlevi iç tutarlılığı saptamasıdır. Esas olarak bir güvenilirlik indeks değeri olan Cronbach Alpha, ölçeğin içerdiği maddelerin birbiriyle ne ölçüde tutarlı olduğu ve arka planda gizli, hipotetik değişkeni ne ölçüde temsil ettiği hakkında bilgi verir (Çakmur, 2012: 340). Araştırmada kullanılan ölçeğin Cronbach Alpha Katsayısı %96 çıkmış, bu sonuç ölçeğin madde tutarlılığının olduğunu göstermektedir.

3. Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin %60'ının erkek, %40'ının kız öğrencilerden oluştuğu, öğrencilerin yaş yoğunluğu olarak %47'sinin 20-22 yaş ve %41,6'sının 17-19 yaş aralığında; %28,8'inin otelcilik bölümü, %27,9'unun seyahat hizmetleri bölümü öğrencisi oldukları tespit edilmiştir. Turizm bölümü öğrencilerinin araştırmada ağırlıklı bir yer tuttuğu söylenebilir.

Öğrencilerin %37,9'unun Düz Lise mezunu, %20,5'inin Anadolu Otelcilik Turizm Meslek Lisesi ve sonrasında Endüstri Meslek, Anadolu Lisesi ve Ticaret Lisesi mezunu olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin üniversiteyi tercih ettikleri sıralamaya bakıldığında 1. sırada tercih edenlerin %25,6'sının, ikinci sırada %10,5'nin, üçüncü sırada %6,4'ünün, dördüncü sırada %6,8'inin ve beşinci sırada %4,1'inin tercih yaptığı görülmektedir.

Öğrencilerin okuyacakları bölüm ile ilgili bilgi sahibi olup olmadıkları sorulduğunda %64'ünün bilgi sahibi olduğu, %35'inin bilgi sahibi olmadığı tespit edilmiştir.

Öğrencilerin üniversiteleri tercih ettikleri sırada öncesinde yazdıkları üniversite ile ilgili bilgi sahibi olup olmadıkları sorulduğunda %60'ının bilgi sahibi olmadığı, %40'ının bilgi sahibi olduğu görülmektedir. Öğrencilerin okuyacakları bölümü bilinçli olarak seçtikleri, ancak üniversitenin bulunduğu yer ve konum itibarıyla ön araştırma yapmadıkları görülmektedir. Meslek yüksekokullarına Düz Lise mezunları dışında Meslek Liselerinden sınavsız geçiş hakkını kullanan öğrencilerin yaklaşık %45'lik bir dilim oluşturduğu dikkati çekmektedir. Lise döneminde sektörde stajyer olarak çalışmış öğrenciler, geldikleri Meslek Yüksekokullarında da kendilerini neyin beklediğinin az da olsa bilincindedir. Özellikle bu bilinç düzeyi staj sırasında çok daha iyi anlaşılmaktadır. Sektörün şartlarını bilip çalışmak isteyen Meslek Lisesi çıkışlı öğrencilerin üniversite dönemlerinde daha da başarılı bir grafik izledikleri gözlemlenmektedir.

Öğrencilerin kaldıkları yer açısından yoğunluğun %42'sinin ev, apart tarzı yerlerde, %42'sinin Kredi Yurtlar Kurumunda kaldıkları, okul masraflarını %52'si ailesinden karşıladığını, %24'ünün burs alarak ve çalışarak elde ettiği görülmektedir.

Tablo 1: Öğrencilerin Üniversite Tercihlerini Etkileyen Faktörlerin Dağılımı

Faktörler	Değişkenler	f	%
Okulun turizm yöresinde olması	Evet	85	38,8
	Hayır	131	59,8
Turizm mesleğini sevdiğim için	Evet	56	25,6
	Hayır	160	73,1
Yöreyi daha önce tanıdığım için	Evet	23	10,5
	Hayır	193	88,1
Web sayfasını inceleyerek	Evet	22	10,0
	Hayır	194	88,6
Ailemin isteği yüzünden	Evet	15	6,8
	Hayır	201	91,8
Tavsiye üzerine	Evet	33	15,1
	Hayır	183	83,6
Rastgele seçim	Evet	64	29,6
	Hayır	151	68,9
Diğer	Evet	17	7,8
	Hayır	198	90,4

Öğrencilerin tercihlerini yaparken hangi faktörleri (Tablo 1) göz önünde bulundurdıklarına bakıldığında; okulun turizm yöresinde olmasının öğrencilerin tercihlerini etkilemediğini göstermektedir. Öğrenciler, turizm mesleğini sevdikleri için bu tercihi yapmamışlardır. Yöreyi daha önce tanımadıkları görülmektedir. Web sayfasının tercihlerinde pek fazla etkisinin olmadığı söylenebilir. Ailesinin ve bir başkasının tavsiye etmesinin üzerinde etkili olmadığı ifade edilebilir. Sadece tercih tablosunu doldurmak için tercih yapmadıklarını, “neresi olursa olsun” mantığını gütmediklerini belirtmişlerdir.

Bu durum öğrencilerin kariyer konusunda turizm eğitimi almadan önce turizm sektöründe kariyer yapacaklarına dair ön bir karar vermiş oldukları şeklinde değerlendirilebilir. Yapılan çalışmada öğrencilerin %83,2’sini turizm öğrencileri oluşturmakta ve bu bölümü seçerken turizm mesleğini sevdikleri için bu tercihi yapmadıkları sonucu dikkat çekmektedir.

Tablo 2: Öğrencilerin Kişisel Özelliklerinin Tercih Faktörleri Üzerindeki Etkisi

Faktörler		Değişkenler			
		Yaş	Bölüm	Tercih Sırası	Lise Mezun.
Okulun turizm yöresinde olması	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,707*	,064*	,000	,427*
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,231	,818	,297	,550
Turizm mesleğini sevdiğim için	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,215*	,000	,000	,025
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,786	,001*	,740	,768
Yöreyi daha önce tanıdığım için	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,014	,000	,000	,000
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,247	,001*	,606	,109
Web sayfasını inceleyerek	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,010	,000	,000	,000
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,510	,022*	,760	,036
Ailemin isteği yüzünden	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,000	,007	,000	,000
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,020*	,482	,088	,000*
Tavsiye üzerine	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,000	,000	,000	,000
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,221	,305	,150	,087
Rastgele seçim	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,024	,034	,002	,899*
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,457	,720	,844	,873
Diğer	Varyansların Homojenliği (Sig.)	,467*	,000	,001	,000
	Anova Tablosu (sig. Değeri)	,701	,391	,957	,298
P<0,05					

Tablo 2’de görüldüğü gibi öğrencilerin kişisel özelliklerinin tercih faktörleri üzerindeki etkisine bakıldığında yaş değişkeni açısından “okulun turizm yöresinde olması”, “turizm mesleğini sevdiğim için” ve “diğer” ifadelerinin varyanslarının homojen olduğu, ancak Anova tablosundaki p (sig.) değeri 0,05’den küçük çıkmadığı için anlamlı olarak yorumlanamamıştır. Anova tablosundaki Sig. değerine bakıldığında sadece “ailemin isteği üzerine” ifadesinin gruplar arasında farklılık olduğu görülmektedir. Ancak, bu ifadenin varyansları homojen çıkmadığı için olumlu olarak yorumlanamamaktadır.

Bölüm değişkeni açısından “okulun turizm yöresinde olması” ifadesinin varyansının homojen olduğu, ancak Anova tablosundaki p (sig.) değeri 0,05’den küçük çıkmadığı için anlamlı olarak

yorumlanamamıştır. Bazı tercih faktörlerinin de Anova tablo değerleri istatistiksel açıdan uygun çıkmıştır. Ancak, varyansları homojen olmadığı için değerlendirilmemiştir.

Öğrencilerin kişisel özelliklerinin tercih sıralaması üzerindeki etkiye bakıldığında anlamlı hiçbir etkiye sahip olmadığı görülür.

Mezun olduğu lise değişkeni açısından incelendiğinde ise “okulun turizm yöresinde olması” ve “rastgele seçim” ifadelerinin varyanslarının homojen olduğu ancak Anova tablo değerlerinin anlamlı olmadığı görülmüştür. “Ailemin isteği üzerine” ifadesinin de Anova değeri anlamlı çıktığı halde varyansları homojen olmadığı için değerlendirilmemiştir. Dolayısıyla, öğrencilerin kişisel özelliklerinin onların üniversite tercihleri üzerinde bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Tablo 3: Öğrencilerin Tercihlerini Etkileyen Faktörlerle Değişkenler Arasındaki İlişki

Faktörler	Önem Derecesi	Değişkenler			
		Yaş	Bölüm	Tercih Sırası	Lise Mezun.
Okulun turizm yöresinde olması	Pearson Cor.	-,089	,012	,014	-,013
	Sig.(2-tailed)	,192	,864	,849	,846
Turizm mesleğini sevdiğim için	Pearson Cor.	,039	,104	,195**	-,062
	Sig.(2-tailed)	,568	,131	,008	,368
Yöreyi daha önce tanıdığım için	Pearson Cor.	-,015	-,204**	,121	,009
	Sig.(2-tailed)	,830	,003	,103	,900
Web sayfasını inceleyerek	Pearson Cor.	,012	-,214**	-,029	,057
	Sig.(2-tailed)	,857	,002	,701	,404
Ailemin isteği yüzünden	Pearson Cor.	,192**	-,128	-,048	-,071
	Sig.(2-tailed)	,005	,064	,515	,303
Tavsiye üzerine	Pearson Cor.	,131	-,022	,006	-,113
	Sig.(2-tailed)	,054	,751	,938	,099
Rastgele seçim	Pearson Cor.	-,002	-,018	-,121	-,046
	Sig.(2-tailed)	,973	,796	,101	,506

Öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen faktörlerle değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinde (Tablo 3) sadece “yaş” değişkeni ile “ailemin isteği üzerine” tercihi arasında yaklaşık %20 civarında zayıf düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir. “Yöreyi daha önce tanıdığım için” ve “web sayfasını inceleyerek” faktörleri ile “bölüm” değişkeni arasında istatistiksel olarak ilişki olduğu (%20) ancak bu ilişkinin ters yönlü olduğu anlaşılmaktadır. Öğrencinin “üniversiteyi tercih sırası” ile “turizm mesleğini sevdiğim” faktörü arasında da ilişki olduğu (%20) yine bu ilişki düzeyinin düşük olduğu dikkati çekmektedir. Öğrencinin “mezun olduğu lise” ile üniversiteyi tercihinde etki eden faktörler arasında hiçbir ilişki olmadığı söylenebilir.

Tablo 4: Öğrencilerin Tercihlerini Etkileyen Faktörlerle Cinsiyet Değişkeni Arasındaki İlişki

Faktörler	Değişken		Sig.
	Cinsiyet	Ortalama	
Okulun turizm yöresinde olması	Erkek	1,56	,121
	Kız	1,67	
Turizm mesleğini sevdiğim için	Erkek	1,73	,520
	Kız	1,76	
Yöreyi daha önce tanıdığım için	Erkek	1,87	,170
	Kız	1,93	
Web sayfasını inceleyerek	Erkek	1,90	,875
	Kız	1,89	
Ailemin isteği yüzünden	Erkek	1,94	,550
	Kız	1,92	
Tavsiye üzerine	Erkek	1,86	,438
	Kız	1,82	
Rastgele seçim	Erkek	1,68	,137
	Kız	1,80	
Diğer	Erkek	1,92	,200
	Kız	2,15	
P<0,05			

Tablo 4'te görüldüğü gibi öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen faktörlerle cinsiyetleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, öğrencilerin cinsiyetlerinin onların üniversite tercihlerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır. Tunç, Akansel ve Özdemir'in 2010 yılında yaptığı çalışmada da; öğrencilerin cinsiyetleri ile bölümü tercih sıralaması arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmüştür. Mesleki olarak bölüm tercihlerini belirlemede dershanelerin etkili olduğu, okudukları okulun bu konudaki etkisinin sınırlı olduğunu belirtmişlerdir (Tunç, Akansel ve Özdemir, 2010: 24).

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bireylerin yükseköğretime geçişte onların istemlerini hangi etmenlerin etkilediğini bilmek, üniversitelerin kendilerini tanımalarına, gerekirse yeniden yapılanmalarına yardımcı olabilecektir. Eğitim istemini etkileyen etmenlerin bilinmesi, üniversitelerin kendilerine daha çok ve daha nitelikli öğrenci çekmelerinin de önemli bir ön koşuldur. Eğitim etkinliklerinin temel işlevleri toplumsal, siyasal ve ekonomiktir. Eğitim, toplumsal işlev aracılığıyla var olan kültürel birikimini topluma aktarır ve bu kültürü yeniden üreterek, yaratarak geliştirir (Yolcu, 2011: 457).

Araştırmadan elde edilen sonuçlar şöyle özetlenebilir:

- Araştırmaya katılan öğrencilerin %60'ının erkek, %40'ının kız öğrencilerden oluştuğu,
- Öğrencilerin yaş yoğunluğu olarak %47'sinin 20-22 yaş ve %41,6'sının 17-19 yaş aralığında olduğu,
- Öğrencilerin %28,8'inin otelcilik bölümü, %27,9'unun seyahat hizmetleri bölümü öğrencisi oldukları görülmektedir. Genel olarak bakıldığında turizm bölümü öğrencilerinin araştırmada ağırlıklı bir yer tuttuğu söylenebilir.
- Öğrencilerin %37,9'unun Düz Lise mezunu, %20,5'inin Anadolu Otelcilik Turizm Meslek Lisesi ve sonrasında Endüstri Meslek, Anadolu Lisesi ve Ticaret Lisesi mezunu olduğu belirlenmiştir.
- Öğrencilerin üniversiteyi tercih ettikleri sıralamaya bakıldığında ilk sırada tercih edenlerin %25,6'sının olduğu görülmektedir.
- Öğrencilerin okuyacakları bölüm ile ilgili çoğunluğunun bilgi sahibi olduğu tespit edilmiştir.
- Öğrencilerin üniversiteleri tercih ettikleri sırada öncesinde yazdıkları üniversite ile ilgili bilgi sahibi olup olmadıkları sorulduğunda çoğunluğunun bilgi sahibi olmadığı görülmektedir. Öğrencilerin okuyacakları bölümü bilinçli olarak seçtikleri, ancak üniversitenin bulunduğu yer ve konum itibarıyla ön araştırma yapmadıkları görülmektedir. Meslek yüksekokullarına Düz Lise mezunları dışında Meslek Liselerinden sınavsız geçiş hakkını kullanan öğrencilerin yaklaşık %45'lik bir dilim oluşturduğu dikkati çekmektedir. Lise döneminde sektörde stajyer olarak çalışmış öğrenciler, geldikleri Meslek Yüksekokullarında da kendilerini neyin beklediğinin az da olsa bilincindedirler. Özellikle bu bilinç düzeyi staj sırasında çok daha iyi anlaşılmaktadır. Sektörün şartlarını bilip çalışmak isteyen Meslek Lisesi çıkışlı öğrencilerin üniversite dönemlerinde daha da başarılı bir grafik izledikleri gözlemlenmektedir.
- Öğrencilerin kaldıkları yer açısından yoğunluğun %42'sinin ev, apart tarzı yerlerde, %42'sinin Kredi Yurtlar Kurumunda kaldıkları, okul masraflarını %52'si ailesinden karşıladığını, %24'ünün burs alarak ve çalışarak elde ettiği görülmektedir.
- Öğrencilerin tercihlerini yaparken hangi faktörleri göz önünde bulundurdıklarına bakıldığında; okulun turizm yöresinde olmasının öğrencilerin tercihlerini etkilemediğini göstermektedir. Öğrenciler, turizm mesleğini sevdikleri için bu tercihi yapmamışlardır. Yöreyi daha önce tanımadıkları görülmektedir. Web sayfasının tercihlerinde pek fazla etkisinin olmadığı söylenebilir. Ailesinin tercih yaparken etkisinin olmadığı ve bir başkasının tavsiye etmesinin üzerinde etkili olmadığı ifade edilebilir. Sadece tercih tablosunu doldurmak için tercih yapmadıklarını, "neresi olursa olsun" mantığını gütmediklerini belirtmişlerdir. Bu durum öğrencilerin kariyer konusunda turizm eğitimi almadan önce turizm sektöründe kariyer yapacaklarına dair ön bir karar vermiş oldukları şeklinde değerlendirilebilir. Yapılan çalışmada öğrencilerin %83,2'sini turizm öğrencileri oluşturmakta ve bu bölümü seçerken turizm mesleğini sevdikleri için bu tercihi yapmadıkları sonucu dikkat çekmektedir. Başka bir çalışmada da, öğrencilerin büyük bir çoğunluğu (%68,5) geleceklerini turizm sektöründe görmesine karşın azımsanmayacak bir oranın(%26,0) da geleceklerini turizm sektöründe görmedikleri sonucuna ulaşılmıştır (Duman, Tepeci ve Unur, 2006: 52).
- Öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen faktörler incelendiğinde sadece " yaş" değişkeni ile " ailemin isteği üzerine" tercihi arasında zayıf düzeyde bir ilişki olduğu görülmektedir.
- "Yöreyi daha önce tanıdığım için" ve "web sayfasını inceleyerek" faktörleri ile "bölüm" değişkeni arasında istatistiksel olarak ilişki olduğu ancak bu ilişkinin ters yönlü olduğu anlaşılmaktadır.

- Öğrencinin “üniversiteyi tercih sırası” ile “turizm mesleğini sevdiğim” faktörü arasında da ilişki olduğu yine bu ilişki düzeyinin düşük olduğu dikkati çekmektedir. Öğrencinin “mezun olduğu lise” ile üniversiteyi tercihinde etki eden faktörler arasında hiçbir ilişki olmadığı söylenebilir.
- Öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen faktörlerle cinsiyetleri arasındaki ilişkiye bakıldığında, öğrencilerin cinsiyetlerinin onların üniversite tercihlerinde etkili olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.
- Sonuç olarak, öğrencilerin kişisel özelliklerinin onların üniversite tercihleri üzerinde herhangi bir etkiye sahip olmadığı söylenebilir.

Öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen faktörlerin belirlenebilmesinde altta yatan faktörlerin neler olduğunun ayrıntılı bir şekilde incelenmesi, onların yanlış tercih yapmalarını engelleyecektir. Öğrenciler, ne kadar bilinçli şekilde tercihlerini yaparlarsa, gittikleri üniversitelerde de daha başarılı ve mutlu olurlar. Çünkü, birey istemediği bir bölümde ya da üniversitede okumak zorunda kalmayacak bırakılmayacaktır.

Temel eğitimin ailede başladığı düşünülürken, ailelerin bu konuda öğrencisinin yanında olması ve onun yetenek ve becerilerini iyi ölçmesi gerekir. Aksi takdirde öğrencinin yanlış tercihler yapması kaçınılmaz olacaktır.

Korkut ve arkadaşlarının da belirttiği gibi, öğrencilerin üniversite tercihlerini daha sağlıklı yapabilmeleri için psikolojik danışmanların okullarda meslek/kariyer danışmanlık yaparken meslek seçimini etkileyen etmenler konusunda donanımlı olmaları verecekleri hizmetlere de yansıtacaktır. Psikolojik danışmanın değişen toplumsal yapı, iş dünyası, değişmekte olan cinsiyet rolleri, lise türlerinin üniversiteye giriş sınavındaki rolü ve gittikçe değişen meslek profilleri gibi ayrıntılardan haberdar olması öğrencinin seçim yapma sürecini etkileyen etmenlerden birisidir. Bu sayede, öğrencinin rehber ve danışmanının konuya hakim olması ve gelişmeleri yakından takip etmesi öğrencinin karşılaşabileceği olası sıkıntıları da önleyebilir.

Öğrencilerin mezun olduktan sonra, kariyerlerinde başarılı olabilmeleri için üniversitelerde öğrencilere verilen dersler kadar, öğrencilerin ilgi ve kişisel becerilerine uygun kariyer düşüncelerini belirlemeleri ve bu hedeflere ulaşmalarını sağlayacak etkili bir kariyer planını üniversiteye hazırlık döneminde yapması sağlanmalıdır.

Gelecekte yapılacak olan çalışmalarda, meslek seçimini etkileyen farklı bireysel değişkenlerin, farklı sosyal koşulların, sistemik olan farklı özelliklerin (sınav sistemi, işe yerleşme biçimleri, yasalar gibi) ve şansın mesleki seçim yapmadaki etkileri üzerine çalışmalar, konuya bakış açısının geniş açıdan değerlendirilmesini sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- AKAR, Cüneyt (2012). “ Üniversite Seçimini Etkileyen Faktörler: İktisadi ve İdari Bilimler Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, S.7(1), s.97-120.
- ATEŞ, Murat ve KILINÇ, Yusuf (2013). “Üniversite Öğrencilerinin Coğrafya Bölümlerini Tercih Etmelerinde Lise Coğrafya Öğretmenlerinin Etkisi”, *Marmara Coğrafya Dergisi*, S.28, s. 47-63.
- COŞKUN Diker, Yelkin ve Demirel, Melek (2012). “Üniversite Öğrencilerinin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimleri”, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, S.42, s.108-120.
- ÇAKMUR, Hülya (2012). “Araştırmalarda Ölçme - Güvenilirlik - Geçerlilik”, *TAF Preventive Medicine Bulletin*, S.11,(3), s.339-340.
- ÇELİK, Nermin ve Üzmez, Umut (2014). “Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi: Çağrı Merkezi Hizmetleri Örneği”, *Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi*, c.2, S.1, s.94-105.
- DİKİLİ, Ali (2012). “Yeni Kariyer Yaklaşımlarına İlişkin Değerlendirmeler”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, c.17, S.2, s.473-484.
- DİNÇ, Engin (2008). “Meslek Seçiminde Etkili Faktörlerin İncelenmesi: Meslek Yüksek Okulu- Muhasebe Programı Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.16, 2, s.90-106.
- DUMAN, Teoman, Tepeci, Mustafa ve Unur, Kamil (2006). “Mersin’de Yükseköğretim ve Orta Öğretim Düzeyinde Turizm Eğitimi Almakta Olan Öğrencilerin Sektörün Çalışma Koşullarını Algılamaları ve Sektörde Çalışma İsteklerinin Karşılaştırmalı Analizi”, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, c.17, S.1, s.51-69.
- KAVURMACI, Mehtap ve Küçüköğlü, Sibel (2014). “Erkekler Neden Hemşire Olmak İstiyor?”, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, S.17, 1, s.1-5.
- KEPİR, Didem ve Owen Korkut, Fidan (2011). “Üniversite Adaylarında Meslek Seçimine İlişkin Akılcı Olmayan İnançlarının Mesleki Olgunluk ve Umud Düzeyleri Açısından İncelenmesi”, *XI. Ulusal Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Kongresi*.
- KURTASLAN, Zafer, Arat, Tugay ve Çakırer, Serdar (2012). “Müzik Öğretmenlerinin Sosyal-Bilişsel Kariyer Kuramına Göre Öğretim Teknolojilerine Yönelik Tutumları”, *İdil Dergisi*, c.1, S.4, s.85-103.
- OWEN KORKUT, Fidan, Kepir, Didem, Özdemir, Serap, Ulaş, Özlam ve Yılmaz, Olcay (2012). “Üniversite Öğrencilerinin Bölüm Seçme Nedenleri”, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, c.8, S.3, s.135-151.
- ÖZDEN, K., Temurlenk, M.S. ve Başar, S. (2008). “Girişimcilik Eğilimi: Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma”, *Review of Social, Economic & Business Studies*, S.11/12, s.1-20.
- PEKKAYA, Mehmet ve Çolak, Nurdan (2013). “Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Faktörlerin Önem Derecelerinin AHP ile Belirlenmesi”, *International Journal of Social Science*, S.6, c.2, s.797-818.
- PEKKAYA, Mehmet (2015). “Career Preference of University Students: An Application of MCDM Methods”, *Procedia Economics and Finance*, S.23, s.249 – 255.

- SARIKAYA, Türkan ve Khorshud, Leyla (2009). "Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkileyen Etmenlerin İncelenmesi: Üniversite Öğrencilerinin Meslek Seçimi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, S. 7(2), s.393-423.
- SARPKAYA, Ruhi (2010). "Üniversiteye Girişte Bireysel Eğitim İstemini Etkileyen Etmenler: Adnan Menderes Üniversitesi Örneği", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, S.10 (1), s.449-488.
- SAVRAN, Canan, Sert, Işık ve Uzun, Serhat (1999). "Lise Son Sınıf Öğrencilerinin Öğrenci Seçme Sınavındaki Başarıları ile Çeşitli Bireysel Özellikleri Arasındaki İlişkiler", *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, S. 11,s.273-284.
- TUNÇ, Gülseren, AKANSEL, Neriman ve ÖZDEMİR, Aysel (2010). "Hemşirelik ve Sağlık Memurluğu Öğrencilerinin Meslek Seçimlerini Etkileyen Faktörler", *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, C:3, S:1, s.24-31.
- TÜRKAY, Oğuz ve Tüzemen, Adem (2009). "Turizm Öğrencilerinin Çalışma Bölgesi Seçimleri Üzerine Bir Uygulama", *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, C.20, S.2, s.215-229.
- YAYLACI ÖZDEMİR, Gaye (2007). "İlköğretim Düzeyinde Kariyer Eğitimi ve Danışmanlığı", *Bilig*, S.40, s.119-140.
- Yolcu, Hüseyin (2011). "Kız Meslek Liselerine Olan Bireysel Eğitim İstemini Etkileyen Etkenler: Kastamonu İli Örneği", *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, c.17, S.3, s. 453-483.
- Zaim, Halil (2006). "Yeni Gelişmeler Işığında Bilgi İşi ve Bilgi İşçisi", *Sosyal Siyaset Konferansları*, S.49, s.609-618.
- www.emu.edu.tr/amca/universitelerinTercihEdilmesiniEtkileyenFaktorler.pdf,(Erişim: 230.12.2015).